

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

Moelijke Schoolvragen.

Historisch belicht.

Een der moeilijke onderwijskundige vragen, nog steeds niet opgelost, is in hoeverre de school met de burgerlijke overheid in verband heeft te staan. Bij de opkomst van de vrije school, scheen ze opgelost te zijn in dezen zin, dat de school gesticht en onderhouden, geregeld en bestuurd dient te worden door de plaatselijke autoriteiten, met oppertoezicht van den Staat.

Voor hen, die gelooven, dat de beginselen van een waarachtige opvoeding ons gegeven zijn in Gods Woord, en het onderwijs gegeven moet worden als uiting van het kinderlijk geloof in den Christus der Schriften, bracht deze opvatting een moeilijkheid te meer.

Langeaantwoordig toch was een belangrijk deel van het Nederlandsche volk van dat geloof vervreemd. Zij die de leiding hadden waren mannen der „Verlichting“, der Aufklärung. Zij achtten een eenvoudig aannemen der Heilige Schrift bekrompenheid, achterlijkheid, duisternis, behoorend tot de „nachtschool“.

Het leerstellig onderwijs, tot toen het pit van het Onderwijs, werd sinds 1830 uit de school gebannen en met behoud van den vorm, den schijn, hadden ze den geest, het wezen der school van hun opvattingen doordrongen. En nadat dit bereikt was, hadden ze de school gebruikt om de andersdenkenden tot hun opvattingen te bekeeren. Zij waren verlicht en die het niet waren en niet wilden zijn, zouden toch de zegeningen van hun verlichting ontvangen. Het „Dwingt ze om in te gaan“ werd door de mannen van Vrijheid, Gelijchheid, Broederschap zoo kras mogelijk in praktijk gebracht.

Tegen dien stroom moesten de vrienden uit den Reveilkring oproeien. In dien stroom moesten ze hun richting kiezen en hun houding bepalen. Wij die een kleine honderd jaar later leven, wij kunnen ons niet meer voorstellen, welke moeilijkheden dat wel met zich meebracht.

Eenzijds konden ze niet los komen van de idee, dat de Overheid de scholen moest stichten en besturen. Zij moesten nog winnen de gedachte, dat de school aan het gezin, het onderwijs aan de Maatschappij behoort. Dit betrouwt ons, omdat de invloedsfeer van de Overheid toen zooveel beperkter was, en aan de Maatschappij zooveel werd overgelaten dat thans aan den Staat kwam. Maar ideeën zijn sterk en beheerschen het leven. Toenertijt was het de gedachte, dat de school zaak en taak van de Overheid was.

Doch wel doordrongen was de kring van het Reveil, met die der Afkeuring, later der Christelijk Gereformeerden en der Vrienden der Waarheid, van dit ééne, dat, het kostte wat het moest kosten, de school waar hun kinderen onderwezen werden, een Christelijke School moest zijn en de onderwijzers mannen vol des geloof en des Heiligen Geestes behoorden te zijn.

Maar hoe moest het dan met de kinderen der andersdenkenden? Men kon zich niet voorstellen een toestand zonder een gemengde Staatsschool. Hoe moest de geest van het onderwijs op die gemengde school met kinderen van Protestanten en Roomschen, van Biedereverders en Schriftgeleuvigen zijn?

Voor de Joden begon men een begin van oplossing te zien. Tot de openbare scholen en tot die van het Nut werden ze niet toegelaten. Vrij algemeen stond men voor, dat zij een eigen school hadden. Met medewerking van alle autoriteiten werd dan ook reeds in Augustus 1815 in Groningen een school uitsluitend voor Joodsche kinderen gesticht.

Feitelijk was deze de eerste bijzondere, vrije school, naast de toen nog oppermachtige Openbare Staatsschool. Groen van Prinsterer stond tot ongeveer 1830, en opnieuw na 1870, voor, dat wat aan de Joden werd toegestaan, ook aan de geloovige Protestanten en aan de Roomschen mogelijk moest gemaakt worden, echter met dien verstande, dat de school de Staatsschool bleef en deze gesplitst werd naar de godsdienstige gezindten. Daarmee zouden de groote sieden allereerst gebaat zijn. En in streken waar heel de bevolking van een en dezelfde godsdienstige richting was, zou het openbaar onderwijs in overeenstemming daarmee gegeven worden.

Dan bleven er over de dorpen en gebuchten, waar de school te klein was om splitsing toe te laten en de bevolking toch gemengd was.

Daar wilde Groen een school zoo neutraal mogelijk, een school die zich van alle godsdienst-onderwijs moest onthouden, omdat het haar onmogelijk was, wegens het gemengd karakter der bevolking, om op te leiden tot het Christelijk geloof, of zelfs alle Christelijke deugden.

Het karakter der gemengde school, ziedaar opnieuw een moeilijk vraagstuk. Er waren en er zijn er nog, die het „Dwingt ze om in te gaan“ aldus opvatten, dat ze willen, dat het onderwijs op de Staatsschool doordrongen zal zijn van de waarheid der Schriften naar de opvatting der drie formulieren van eenigheid, en dat alle burgers van Nederland voor hun kinderen daarvan gebruik zullen maken.

Groen wilde de Staatsschool zich doen richten naar de godsdienstige overtuiging der ouders, voor zoover niemand in zijn godsdienstige opvattingen gekrenkt werd, en voor zoover ze gemengd moest zijn — we zagen het reeds — zoo neutraal mogelijk.

Voor zulke scholen moest het woord Christelijk uit de Schoolwet verdwijnen, omdat het een misleidend karakter had. Mr. Van der Bruggen, Beets o.a. wilden ook voor de gemengde school dit woord Christelijk behouden, in de hoop, dat het veel kwaad zou voorkomen en opening zou geven, dat in de toekomst opnieuw van de Christelijke belijdenis in de school van den Staat professie zou worden gedaan.

Van een facultatieve splitsing der Staatsschool naar de godsdienstige gezindten wilde Mr. Van der Bruggen niet weten. Op het voetstap van Alexander Vinet — wie zal ons dien religiozen, dien godvruchtigen man, dien tjaan, rijken geest opnieuw eens doen kennen — op het voetstap van Vinet, begeerde hij volledige scheiding van Staat en Kerk, dus ook van de Staatsschool en de Kerk en daarnaast de volle vrijheid voor groepen van burgers om scholen op te richten naar eigen gevoelde behoeften.

Dit verschil van opvattingen gaf in de kringen der Christelijke vrienden, van meet af wijfing, later bittere botsing en droefte scheiding. Aanvankelijk één in het protest tegen het drijven der Biedereverders, gingen Groen en Van der Bruggen later uit elkaar. Groen hield de leiding. Van der Bruggen's ideeën echter kregen de overhand. Of zoals de heer P. Oosterlee, directeur van den Klokkenberg, het in zijn werk „Geschiedenis van het Christelijk Onderwijs“ ongeveer uitdrukt: Groen vlag sierde het schip met Van der Bruggen's lading.

Over dit werk van den man, die beter dan de meesten, den stichter van de Klokkenberg school kent, spreken we D.V. een volgenden keer.

STRUKWERDA.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Roeping der Kerk?

Naar aanleiding van mijn laatste artikel in dit blad over „belangstelling“, zond een lezer mij een brief, waarin hij mij mededeelde, het in het geheel niet met me eens te wezen.

Hij verklaart te behooren tot hen, die voor den arbeid der Evangelisatie niets gevoelen. Voor zijn beaef is heel de Gereformeerde Evangelisatie niet veel meer dan wat „Leger-des-Heils-gedoe“ en wat liefhebberij van enkele leden der Kerk.

Daarna geeft deze lezer dan een beschrijving van wat naar zijn meening de Gereformeerde Evangelisatie demonstreert:

„Hier of daar in een Gereformeerde centrum een gebouwde huren en daar op Zondagavond evangeliëren, waarbij de hoorders dan voor 90 p.C. uit Gereformeerden bestaan, leden der gemeente, en de predikant voor den derden keer dien dag beluisterd wordt of hij afwezigheid van die, een of andere amateur-evangelist „vertelt“. Dat noemt men dan Gereformeerde Evangelisatie! En spreekt dan op jaar- en comite-vergaderingen van den moeilijken arbeid „in heggen en stegen“. Waar dat goed voor is, begrijp ik niet... De beste Evangelisatie is dunkt me als het in ieders handel en wandel uitkomt, dat hij een belijder is van den Christus.“

Het heeft me verbaasd, te hooren, dat er heden nog Gereformeerden zijn, die zoo over den arbeid der Evangelisatie kunnen denken en spreken. Ik zal niet trachten, den lezer, die me schreef, te overtuigen. Dan zou ik niets anders kunnen doen, dan herhalen, wat reeds tientallen malen is gezegd in de pers, op congressen, enz.

Maar ik wil alleen een paar opmerkingen maken. Vooral ook, omdat in het schrijven werd opgemerkt, dat „velen, en waarlijk niet de minsten onder ons volk van Evangelisatie niet veel moeten hebben“. Misschien zijn ze ook onder de lezers van dit blad. Laat ik daarom een paar dingen zeggen.

Bewijzen leveren voor het Schriftuurlijke der Evangelisatie doe ik niet. Broeder, die kunt ge vinden in b.v. de Handelingen der beide Gereformeerde Congressen voor Evangelisatie. Hebt ge wel eens ooit de monie genomen, om daar te lezen, wat uitnemende mannen, de eersten onder ons Gereformeerde volk, daar hebben gezegd?

Laat ik de zaak nu eens omkeeren, en vragen: heldt ge wel één bewijs voor het o.n. Schriftuurlijke der Evangelisatie? Wanneer daar mannen zijn, die het Evangelie brengen; en wanneer hun arbeid kennelijk gezegd wordt (dat moogt ge met geen enkel woord tegenspreken, broeder; daarop moogt ge niets, niets doen dan zwijgen — want het is zoo), zoodat er door dien arbeid komen uit de duisternis tot het licht — kunt ge me dan ook één enkel bewijs noemen uit de Heilige Schrift, dat die arbeid niet geoorloofd is?

Aan het eind van zijn schrijven komt de inzender met een bewijs voor zijn meening over de beste Evangelisatie. Maar weet ge, welk bewijs daar komt? Ge kunt het in het boven gegeven citaat lezen: „me dunkt“.

Christus er ook bovenal zoo uit. Op dat Jezus-beeld loopt, om er dan toch iets van te teekenen, b.v. een van zijn meest-betekennende, meest-bekende en voor hem meest-typereende, romans uit „Raskolnikows Schuld en Boete“. Het verhaal van den, hoe moet ik het zeggen, nihilistischen student, die, op sofistieke gronden, gedreven door een theorie, nauw verwant aan Nietzsche's leer van den „Uebermensch“, komt tot een moord op een oude vorkerster, met alle gevolgen daarvan, voor hem persoonlijk en voor heel zijn omgeving. In dat boek komt o.m. ook een totaal aan lager wal geraakte dronkaard voor, wiens dochter haar eer verkoopt om het gezin van den hongerdood te redden. In een kroeg, waar hij schandelijk van zijn dochter verdrinkt, en met een schrikkelijk cynisme van deze dingen zit te spreken, hooren wij hem tenslotte zichzelf troosten met een beroep op Jezus, die met ons allen medelijden hebben zal. Ook met hem, den dronkaard, naar wien Jezus eens Zijn handen zal uitstrekken en dan zal hij weenedig voor Hem neervallen, voor Hem, die alles immers verstaat.

Maar, zooals ook al opgemerkt is, wij kunnen er niet aan denken een overzicht te geven van zijn werken, wij willen straks enkele voor Dostojewski typeerende trekken naar voren brengen, die dan ook te vinden zijn in zijn Jezus-beeld, maar eerst laten wij hem zelf dan nog tot U spreken, m.n. uit zijn boek: „De Gebroeders Karamazow“.³⁾ De worsteling met de groote vragen des levens, waarvan ik gewagde en die Dostojewski tot nitdrinking trachtte te brengen in zijn werken, was voor hem ook een worsteling met en om het Christendom, dat hij niet loslaten kon noch wilde. Prof. Dr. J. de Zwaan heeft over dezen strijd van Dostojewski geschreven en daarbij de legende van de „ontmoeting van Christus en den Groot-Inquisiteur“, zooals die verhaald wordt in het tweede boek van „De Gebroeders Karamazow“, genoemd: „een van de diepste uitingen van die zielverscheurende pijniging“.⁴⁾

Zijn eigen strijd heeft Dostojewski geteekend in Ivan Karamazow, die wankelt tusschen de nuchter-intellectuele beschouwing der dingen en de onweerstaanbare drang om te vertrouwen op de goddelijke macht, die in en door alles heen aanbiddelijk blijft. Des schrijvers ideaal van overwinnend geloof is te vinden in Aljocha Karamazow en vader Sossima, een kluisenaar. Ivan wordt getempt door het probleem van het lijden in de wereld, waarvan hij de vreeslijkste voorbeelden aanhaalt en hij zou God Zichzelf daarin willen zien rechtvaardigen. Dit alles wordt behandeld in een tweegesprek tusschen Ivan en Aljocha (zooals Prof. de Zwaan zegt: „een

dialog tusschen Dostojewski's geloof en twijfel“). Ik laat er U het slot van hooren, Ivan is aan het woord en zegt na o.m. op den vreeselijken dood van een achtjarig jongetje gewezen te hebben (verscheurd door de honden van een beleedigd generaal):

„Luister, ik heb als voorbeeld de kinderen genomen, om mine woorden duidelijker te maken. Ik spreek niet van de andere tranen, die de aarde doorweeken, van de schers tot de kera... Ik ben een nietsje en ik beken, niet te begrijpen waarom de dingen zoo zijn. De menschen zijn schuldig; zij hadden het paradijs gekregen, en hebben de vrijheid gewild, zij hebben het vuur uit den hemel gestolen, zonder te weten, dat zij er ongelukkig door zouden worden; zij zijn niet te beklagen. Ja, volgens mij, volgens den ongecultiveerden geest van Euclides, die aard is en ellendig, weet ik, dat het lijden bestaat, dat er geen schuldigen zijn, dat alles niets is dan een eenvoudige resultante, dat alles in evenwicht is, maar ik kan er niet in toestemmen, te leven naar zulke principes. Wat raakt mij dat alles? Ik heb een wraak nodig, waar ik zelf in ben onder ga, en een voelbare wraak, op de aarde. Ik geef er niet om, dat ik de toekomstige harmonie nader heb gebracht voor de menschen, die er nog niet zijn. Ik wil het hart zien nederleggen bij den leeuw en den vermoorde den moordenaar zien omhelzen. Ik wil er bij zijn, als het waarom van alles geweten zal worden. Maar waarom moeten de kinderen met hun lijden de toekomstige harmonie koopen? Wie zal het mij zeggen? Ik begrijp, dat de menschen in de zonde voor elkaar verantwoordelijk zijn, maar dat de kinderen zonden deelen in de verantwoordelijkheid van hunne vaders, in alle misdaden van hunne vaders, dat is mij onbegrijpelijk. Men zal zeggen: het kind zal opgroeien en zal er toe komen, te zondigen. Maar als men het op zijn achtste jaar tot een doodgejaagd wild heeft gemaakt, als 't niet is opgegroeid?... O, Aljocha, ik laster God niet; ik begrijp wel, welke trilling door het heelal zal gaan, als alles zich zal verenigen in één lofzang: „Gij hebt recht, Heer, want de wegen zijn geopend!“ en als alles helder zal worden. 't Is mogelijk, dat ik op dat oogenblik, als ik zoelang geleefd heb, met de anderen uitroep: „Gij hebt recht, Heer...!“ Maar nu 't er nog tijd voor is, verklaar ik, dat ik 't niet wil en dat ik dank voor de harmonie.“

Zij is geen traan waard van dat mishandelde kind, omdat die traan niet verzoend is... En waartoe dient het, dat de hel de beulen wacht? Dat zal niet ongedaan maken, dat het slachtoffer geleden heeft... En is er harmonie, als de hel bestaat?... Ik wil, dat er niet meer wordt geleden, maar ik zeg, dat de waarheid niet waard

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over het beeld van Jezus in de moderne literatuur

door

W. M. LE COINTRE.

XXII. *)

Zooals reeds gezegd, Dostojewski behandelt in zijn werken de meest-fundamentele bestaansvragen: wat is het leven? Hoe moeten wij leven? Hij doet dat anders dan Tolstoi, die daardoor ook gekweld wordt, maar er wijsgeerige betoogingen en problematische redeneeringen over opzet. Bij Dostojewski worden de vragen-zelf tot leven, d.w.z. hij beredeneert ze niet (hoe ontzaglijk veel er in zijn boeken ook geredeneerd wordt), maar beleeft ze. Dat geeft hem ook den geweldigen greep op zijn lezers. Die hij altijd weer leert, met boven zichzelf te herkennen. Feller realist dan hij was, bestaat er wellicht niet: verbijsterend mag heeten de diep-doordringende, alles en alles blootleggende en uiteenraffende ziels-analyse zijner figuren. Er lijkt voor hem lotterlijk niets verborgen. Hij is de vreeselijke illustrator, die nergens halt houdt van het „onbekwaam tot eenig goed en geneigd tot alle, alle kwaad“. Hij laat veel blechten in zijn werken, hij heeft daarbij dingen beschreven, naar ons verzekerd wordt, die men niet heeft durven drukken, terwijl o zoo vaak ons een huiver bevalt bij het lezen van wat dan wel gedrukt mocht...²⁾

Bij al dat ontsluiten van wat er woelt in een verzonnen menschenhart en ook maar al te vaak ongehouden naar buiten breekt (gelijk ge daarvan o.a. een catalogus vindt in Markus 7: 21, 22), wordt er veel gesproken, juist door degenen, die zich schuldig weten en bekennen aan de schrikkelijste dingen, over God en Jezus Christus. Bijna alle deze menschen annexeren den Christus, naar Dostojewski's visie, zonder meer, ook voor zichzelf. Wat ergens gezegd wordt in zijn werk „Booze Geesten“: „zoo dra iemand atheïst is, is hij geen Rus meer“.³⁾ is typeerend voor den schrijver. En, waar Dostojewski zelf een mensch is geweest, die een buitengewone liefde gehad heeft tot en medelijden geopenbaard voor, ja alle lijdenden, groote zondaren en misdadigers, daar ziet zijn

*) In het vorige artikel vielen enkele woorden weg, in de tweede kolom, op pg. 179, regel 17 v.o., waardoor de zin onverstaaenbaar werd. Gelieve te lezen: De titel alleen reeds bewijst, dat hij zich bezig hield met vraagstukken van economischen aard en (een heel waagstuk... etc.).

Lieve broer, moorden, Voor wat tusschen wel wijzen bijbre formeerd zi Verder se te hebben v meerden w bouwte in 200 was: i zocht; en a dan zulk de voor een ze die van E dat het zoo word verri broeder nie beter had In mijn e een poging, in heidennel van het Ev schap fol i werk stolt, denken, bre kelijkheid Verder w predikanten onder die v Kerk afga leden; voor hij de Kerk tijd verspill Deze tege gehoord. Te dat ze gel zoo, dat de gelisatie, en leden te be Misschien weer, dat l Onze Diena soonlijk aan geven — a eens niets i ze die niet verschijsel niets, te n En als ze verzorgen, e gelegenheid te doen. Of ja, er avondsamen gens den Maar daarv avond in d der gemeen vrijen Zond avond kom Zoo nu e schrijven v Hoevel nie

is, betaald t kind Ik wil Zij kan hem als zij niet k de harmonie Hever mijn e zelfs al had, te te duur: i zijn, moet ik God niet, ik „Dat is o j stem en nee „Opstand! zeide Ivan men niet ley zij het was, ophoude, z kleine wezer te bouwen o „Neen, ik „Kun je voor wie je tot den prijs „Neen bro plotseling fr één Wezen, onschuldig l Je hebt hem hem zal ger „Neen, ik mij er al ove de gewoonte Aljocha“ En ten be weten had, titeld „De G Deze tege Zich voor ee en wel in So dank zij de rucht, herke zich rondom zeventigjarig oogenblik ko grusaard va met mager g een onde, gr gezicht worc ven, en bev

SATIE.

artikel in dit blad
er mij een brief,
et geheel niet met

ie voor den arbeid
r zijn besef is heel
t veel meer dan
t liefhebberij van

beschrijving van
derde Evangelisatie

werd centrum een
lagavond evangeli-
99 pCt. uit Gere-
bente, en de pre-
geluisterd wordt
andere amateur-
dan Gereformeer-
jaar en comite-
heid in heggan-
begrip ik niet...
als het in leders
en belijder is van

dat er heden nog
den arbeid der
eken. Ik zal niet
e overtuigen. Dan
an herhalen, wat
de pers, op con-

nerkingen maken.
werd opgemerkt,
insten onder ons
ten hebben". Mis-
an dit blad. Laat

urlijke der Evan-
ant ge vinden in
e derde Congressen
e ooit de moeite
omende manna,
le volk, daar heb-

en vragen: heb
chriftuurlijke der
tja, die het Evan-
eid kennelijk ge-
en enkel woord
ge nikt, nikt
xoo), zoodat er
is tot 't licht —
wijs noemen uit
t geoorloofd is?
omt de inzender
r de beste Evan-
daar komt? Ge-
zen: „me dankt”

(twijfel). Ik laat
het woord en zeg
an een achtjarig
l door de honden

nderen genomen
n. Ik spreek van
nweken, van de
tsje en ik beken
dijn. De menschen
ekregen, en heb-
ur uit den hemel
slukkig door zou-
Ja, volgens mij
an Enclides, die
liden bestaat, dat
is dan een een-
t is, maar ik kan
te principes. Wat
noodig, want ik
ink, op de aarde
harmonie nader
nog niet zijn. Ik
en leeuw en den
en. Ik wil er bij
al worden. Maar
in liden de toe-
t mij zeggen? Ik
voor elkaar ver-
n zouden deelen
vaders, in alle
ij onbegrijpelijk
en zal er toe ko-
zijn achtste jaar
als 't niet is op-
niet; ik begrijp
n, als alles zich
echt, Heer, want
lder zal worden.
s ik zoohang ge-
„Gij hebt recht
verklaar ik, dat
monie.
adelle kind, om-
artoe dient het
ongedaan ma-
En is er har-
lat er niet meer
heid niet waard

Lieve broeder, sedert wanneer is voor ons Gerefor-
meerden, wat iemand hunner denkt een bewijs?
Voor wat iemand denkt in zulke zaken heb ik na-
tuurlijk weinig respect, tenzij hij voor dat denken be-
wijzen bijbrengt uit de Schrift. Zou dat niet echt Gere-
formeerd zijn?

Verder schijnt de schrijver geen voldoende kennis
te hebben van wat door de Evangelisatie der Gerefor-
meerden wel wordt gedaan. Hij schrijft over dat ge-
bouwte in een Gereformeerd centrum. Ja, als het
zoo was; als juist dat centrum daarvoor werd ge-
zocht; en als dan de Evangelisatie niets anders deed
dan zulk een Bijbellezing houden — dan was er reden
voor een zachte opmerking. Maar ik behoeft menschen,
die van Evangelisatie iets afweten, niet te zeggen,
dat het zoo niet is; dat er heel wat andere arbeid
wordt verricht, echt in steeg en slop. Waarvan onze
broeder niets schijnt te weten; waarom hij dan ook
beter had gedaan met het niet te schrijven.

In mijn eigen omgeving is men nu b.v. bezig met
een poging, het Evangelie te brengen in een plaats, die
in heidensche duisternis voortleef; waar bijna niemand
van het Evangelie iets meer afweet. Waar de vijand-
schap fel is; waar Satan klaarblijkelijk alles in het
werk stelt, om den arbeid te verhinderen. Zoudt ge
denken, broeder, dat uw beschrijving met die wer-
kelijkheid klopt?

Verder wordt nog de oude toon beluisterd, dat de
predikanten beter zouden doen door te gaan arbeiden
onder die van Gods Woord onder de eigen leden der
Kerk af gaan dwalen. Meer werken onder de eigen
leden; voor hun afdwalen is de schuld gedeeltelijk
bij de Kerk, in concreto bij de predikanten, die hun
tijd verspillen aan Evangelisatie.

Deze tegenstelling hebben we nu al uit den trouwe
gehoord. Terwijl men nog niet schijnt te begrijpen,
dat ze geheel en al scheef is getrokken. Is het nu
zoo, dat de predikanten al hun tijd geven aan Evan-
gelisatie, en daardoor geen tijd hebben om hun eigen
leden te beheren?

Misschien, dat iemand het meent. Maar dan geldt
weer, dat hij van die dingen niet op de hoogte is.
Onze Dienaren des Woords doen in den regel per-
soonlijk aan den arbeid niets of zeer weinig. Leiding
geven — anders niet. Als een Dienaar des Woords
eens niets deed aan de leden der eigen Kerk, of als
ze die niet genoeg beheren — dan had dat, dreeve
verschijnsel met de Evangelisatie niets, in het geheel
niets, te maken.

En als ze wel hun eigen leden zoo getrouw mogelijk
verzorgen, dan is hun daardoor in het geheel niet de
gelegenheid benemen, om hun werk voor Evangelisatie
te doen.

Of ja, er wordt immers gesproken over die Zondag-
avondsamenkomsten. Daarin bestond dan vooral vol-
gens den schrijver de Gereformeerde Evangelisatie.
Maar daarvoor geeft de betrokken predikant niet een
avond in de week, of een middag, waarin hij leden
der gemeente kon gaan beheren — maar zijn eigen
vrijen Zondagavond. En door het opofferen van dien
avond komen de leden der gemeente niets te kort.

Zoo nu en dan hoort men eens kritiek als in het
schrijven van den lezer, dien ik op het oog heb.
Hoevel niet veel en niet vaak.

is, betaald te worden met den prijs der tranen van het
kind. Ik wil niet zien, dat de moeder den beul omhelst.
Zij kan hem niet vergeven, zelfs al vergaf haar kind hem;
als zij niet kan vergeven, waar is de harmonie? En ik wil
de harmonie niet, uit liefde voor de menschen. Ik behoud
liever mijn ongewroken liden en mijn verontwaardiging,
zelfs al had ik ongelijk. Het entreebiljet voor de harmonie
is te duur; ik geef het mijne terug. En als ik eerlijk wil
zijn, moet ik het zoo gauw mogelijk teruggeven. Ik weiger
God niet, ik geef hem alleen eerbiedig zijn biljet terug.”

„Dat is opstand tegen God”, zeide Aliocha met zachte
sten en neergeslagen oogen.
„Opstand? Ik duld zulk een woord niet in jouw mond”,
zeide Iwan op snijdenden toon. „In opstandigheid kan
men niet leven, en ik wil leven. Maar opstandig mij: als
ij het was, die het gedachteken van het eindelijke geluk
opbouwde, zou je dan de noodzakelijkheid voelen, dat die
kleine wezentjes er voor leden? zou jij er in toestemmen,
te bouwen op tranen?”

„Neen, ik zou er niet in toestemmen.”
„Kun je het denkbeeld verdragen, dat de menschen,
voor wie je zoudt bouwen, hun geluk zouden verkrijgen
tot den prijs van dat martelaarschap?”

„Neen broeder, ik kan het niet verdragen”, viel Aliocha
plotseling in met schitterende oogen, „maar er bestaat
een Wezen, dat alles kan vergeven, omdat hij zelf zijn
onschuldig bloed heeft gegeven voor alles en voor allen.
Je hebt hem vergeten en op hem rust het gebouw, en tot
hem zal geroepen worden: „Gij hebt recht, Heer!”

„Neen, ik had hem niet vergeten, en ik verwonderde
mij er al over, dat je hem niet ten tooneele bracht, volgens
de gewoonte van menschen als jij, in zulke discussies. ...
Aliocha?”

En ten bewijze, dat hij heusch den Christus niet ver-
geten had, gaat Iwan dan zijn „gedicht” opzeggen, ge-
titled „De Groot-Inquisiteur”.
Deze legende speelt in de 16de eeuw. Christus komt
Ziek voor een oogenblik nog weer op de aarde vertoonen,
en wel in Sevilla, na een afschuwelijke ketterverbranding,
dank zij de Inquisitie. Als Jezus komt, zonder eenig ge-
rucht, herkennen allen Hem. De menschen verzamelen
zieh rondom Hem, Hij verricht weer wonderen: doet een
zevenjarig meisje uit haar doodkist opstaan. Juist op dat
oogenblik komt de Groot-Inquisiteur voorbij; „het is een
gruisaard van negenig jaar, van hooge, rechte gestalte
met mager gelaat en diepe, fonkelende oogen; hij draagt
een oude, grove monnikspij. Hij heeft alles gezien en zijn
gezicht wordt somber. Hij fronsz zijne dichte wenkbrau-
wen, en beveelt met een fingerwijzing aan de wachtli-

Ik acht het niet erg, als er op den arbeid kritiek
wordt uitgebracht. Natuurlijk niet. Alle menschenwerk
is feilbaar en kan door opbouwende kritiek alleen maar
winnen.

Als die kritiek maar niet uit de hoogte is. Voor zulk
een kritiek haalt men de schouders op. En heel vaak
is die kritiek geboden uit volslagen onkunde met den
arbeid en met wat van Gereformeerde zijde reeds vaak
is gezegd.

Zulke broeders en zusters zou ik willen ruden: och,
staak nu voorloopig uw kritiseren eens en ga eens
ernstig bestudeeren, wat door onze voormannen is ge-
zegd. Ge kunt het h.v. vinden in rapporten van Synoden
en Handelingen van de beide Evangelisatiecongressen.

En wanneer een criticus dat alles heeft doorgelezen,
dan acht ik het mogelijk en waarschijnlijk, dat hij van
inzicht is veranderd en van harte steunen gaat den
gezegden arbeid, die ook door en vanwege de Gere-
formeerde Kerken wordt gedaan.

Laat men maar kritiseren en zijn opmerkingen ma-
ken. Als maar voorop staat, dat men daarbij de lijnen
zuiver trekt. Recht, naar Gods Woord. En, tweede
onafwijshare voorwaarde, dat men eerst eens kennis
gaat nemen van wat alzo geschreven is; opdat men
als ter sake kundigen recht van spreken heeft.

C. B.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Persstemmen.

Leertucht in Zuid-Afrika.

Prof. J. A. du Plessis spreekt in „Die Kerkblad” er
zijn bijdschap over uit, dat door het besluit van de
Kaapsche Synode de banden tusschen de Ned. Ger. Kerk
en de Geref. Kerken in Zuid-Afrika nauwer zijn aan-
gehaald.

Immiddels hoopt hij, dat de zusterkerk zich niet zal
vergeen met alleen Prof. J. du Plessis onder behan-
deling te nemen. Hij verwijst daarvoor naar wat Assen
deed.

Dit was verblydend om in die meerderheidsrapport
op te merk hoe die Gereformeerde waarhede en die ou
en nuwe verdedigers daarvan, soos Kalvyn, Kuyper en
Bavinck, die deurslag gegee het.

Daar is geen twyfel daaraan dat hierdie handhawing
van die Gereformeerde dogma die Ned. Geref. Kerk
nouer aan ons verenig het.

Ons mag dieselfde verklaar van die Ned. Geref. Kerk
in die O.V.S. op grond van die besluite van sy Sinode
nog onlangs oor dieselfde saak.

Oor hierdie beginsel-toenadering verby ek my. Die
volgende vraag is hoe hierdie dogmatiese uitsprake
kerkregtelik sal toegepas word.

Ons het die oog op predikante en onderlinge wat
blykens hulle beswaarskrif en hulle nitgesproke gevoe-
lens op die Sinode hulle nie onderwerp aan die Sinode-
besluite nie.

Op die Sinode van Assen van die Gereformeerde
Kerke van Nederland is aan die Klassiese opdrag ge-
gee dat alle ampdragers die dogmatiese beslissinge
van die Sinode in die saak Geelkerken moes aanvaar
(hulle moes „konfirmeer”) en die wat geweier het moes
kerkregtelik behandel word.

„n Dergelike besluit is nie deur die Kaapstadse
Sinode geneem nie.

Hem te grijpen. En het overwicht van den man is zoo
groot, dat de menigte uiteenwijkt voor de soldaten, die
Hem gevangen nemen, en Hem medevoeren.”

„Nacht komt de Inquisiteur, alleen, in Zijn eel, ziet
Hem lang aan en vraagt: „Zijt Gij het? Gij?” Hij krijgt
geen antwoord en waarschuwt Jezus dan hun rust niet te
komen verstoren, anders zal hij Hem morgen als de
slechtste der ketters laten verbranden. Dat is de grond-
trek van de R.-K. Kerk: de menschen hebben hun vrij-
heid geleegd aan de voeten van de priesterschap en gevoe-
len zich daarbij heel wel.”

Jezus heeft Zijn Kerk toch zelf de macht gegeven, niet-
waar, om te binden en te ontbinden, nu moet Hij de kerk
niet in den weg gaan staan.

De Inquisiteur vindt zichzelf barmhartiger, dan Chris-
tus, hij heeft de menschen lief, zooals ze zijn, Christus,
zoo, als ze zijn moeten, Hij wil ze volmaakt hebben. Neen,
Jezus had destijds moeten erkennen, dat de drie z.g. „ver-
zoekingen” in de woestijn, de grootste waarheid bevatten,
die men n zeggen kon. Hij had „Ja” moeten zeggen daar-
op: „Gij hebt het enig vaandel weggestooten, dat alle
menschen onder uwe wet had kunnen tezamen brengen:
het vaandel van het aardse brood: en gij hebt het ver-
stooten in naam van het hemelsche brood.”

Er zijn maar drie dingen, waardoor de zwakke men-
schen beheerscht kunnen worden en die hun geluk ver-
schaffen kunnen: het wonder, het mysterie en het gezag.
„Gij hebt die verworpen, wij hebben uw leer verbeterd, en
haar grondvest op het wonder, op het mysterie en op
het gezag. En de menschen zijn opnieuw gelukkig, omdat
ze opnieuw geleid worden als een kudde, en die afschu-
welijke gave der vrijheid van hen is weggenomen, de vrij-
heid, die hun zooveel liden heeft gebracht.”

Dan spreekt de Inquisiteur het mysterie uit van de
R.-K. Kerk: zij heeft van den Satan aangenomen, wat
Jezus eens weigerde. „Wij hebben van hem Rome ont-
vangen en het zwaard van Caesar, en wij kunnen ons-
zelfen uitroepen tot koningen der aarde.”

Hun geheim is, dat zij gelooven, dat er niets is; hun
kracht, dat zij de menschen doen gelooven, dat ze met hun
zonden tot hen kunnen komen, ter verzoening, zoodat ze
gelukkig kunnen leven, de miljoenen en miljoenen, met
de hoop op een eeuwig loon. Wie zou er nu meer geluk-
kig maken, Jezus of zij?

Daarbij blijft het dan: Gij hebt onze rust gestoord, mor-
gen verbrand ik u.

Ontstellend geheim van dezen ketterjager: uit liefde tot
de menschen, gelooft hij niet, kan en wil hij niet gelooven
in God.

Die Sinode het wel aan die Ring van Stellenbosch
opgedra om weer die saak van Prof. du Plessis in be-
handeling te neem en uitgespreek dat daar genoeg-
same gronde is om 'n „akte van beskuldiging” teen die
Professor in te dien en ook besluit om weer te vergader
as die Kuratore nie tevrede gestel word nie. Ons zal die
behandeling van hierdie saak nie vooruit loop nie.

Maar is die saak met die beslissing oor Prof. du
Plessis afgedaan?

Dit is nie op ons weg om 'n gedragslyn vir 'n ander
Kerk voor te skrywe nie.

Leeraiwerheid egter eis ook leertug. As die een nie
die ander volg nie dan word dogmatiese beslissinge van
'n Sinode 'n dooie letter.

Prof. J. du Plessis verzet zich bij voorbaat.

De hoop, dat prof. J. du Plessis zijn afwijkende gevoe-
lens herroepen zal is vrijwel ijdel.

Hij schijnt zelfs de wettigheid van de Synodale beslu-
ten te willen betwisten.

Het gewone verschijnsel.

Zijn naamgenoot schouwt als volgt „Het Zoeklicht”
(orgaan van prof. J. du Plessis):

Prof. du Plessis skrywe in die jongste „Het Zoek-
licht” oor die onlangse Sinode as volg: „Het was de
Synode kennelijk niet te doen, aanhangige leerstukken
bedoord te overwegen en voorzichtig te formuleren,
doch alleen met het oog op de „beroering” in de Kerk,
ze zo te formuleren, dat het eenvoudige maar vrome
gemoed met zulke formulering genoeg kon nemen,
en van de Synodale vergadering kon verklaren: „Hul
het daarom mooi vir ons ou geloof en ons ou Bybel op-
gekom!”

Tegen de formulering die het de Synode belijft heeft
te aanvaarden, werd door een invloedryke minderheid,
bestaande uit vele van de ervarenste en kundigste pre-
dikanten van de Kaapse Kerk, sterke tegenstand ge-
boden. Dit feit alleen is genoeg om de aangenomene
formulering te kondemneren. Immers op zulk een be-
langrijke kwestie als de omachrijving van haar leer
moet er bij iedere Kerk eenstemmigheid bestaan.”

Die Professor se dan verder dat die besluite deur die
hulp van onderlinge onbedrewe in die teologie deug-
gedryf is en die vraag is of die besluite nie ultra
vires (onwettig) is nie.

Die Sinode het volgens die Ordonnansie nie die reg
daartoe nie. Die Professor ondersteun verder die pro-
tes van die sestig lede, „en dit waardige protest zal in
de notulen staan om tot in lengte van dagen te waar-
schuwen tegen haastige en onbedachtzame resoluties”

In dieselfde „Zoeklicht” verskyn 'n samespraak van
ses persone onder die hoof „n Hedendaagse Sokrates
in ons Porseleinkas” onder die naam van Nico Hof-
meyr, B.A. in verband met die „beroering onder
Israel”

Voorman is 'n ortodokse broeder wat dit in die
argumentasie moet afle teen 'n jong dokter, 'n jong
Dokter wat haar B.A. gedoen het. Natuurlik is Voorm
a n 'n tiepe van die ou soort wat nog vashou aan die
Bybel maar wat belaglig daaruit kom. Sulke onsin as
wat in die stuk voorkom is bereken om water op die
meul te gooi van die sogenaamde „eerlike intellektuele
twyfelaars”, pragtige? tiepes van waarheidsoekers wat
met die waarheid gebreek het.

Uit alles blyk dat die slim mense hulle nie gaan
neerle by die uitsprake van hulle Sinode nie.

Hulle weet beter, hierdie redders van die jeug.

Laat die jongmense nou maar hierdie samespraak
van Nico Hofmeyr „ten tonele” opvoer!

Het einde is zoo: „De inquisiteur zwijgt, wachtend op
een antwoord van den gevangene. De stilte is hem on-
dragelijk. Terwijl hij sprak, heeft de ander hem zonder
ophouden in de oogen gezien, met zachten, doordringen-
den blik, en klaarblijkelijk met het voornemen niet te ant-
woorden. De grijsaard zou wenschen, dat hij iets ant-
woordde, al ware 't iets bitters of afschuwelijks. Plotse-
ling gaat de gevangene stil naar hem toe, en kust hem
zacht op de negentigjarige lippen. Dit is heel zijn ant-
woord. De oude man siddert. Zijne lippen beven in ont-
roering: hij gaat naar de deur, doet die open en zegt:
„Ga heen en keer niet terug. Nimmermeer. „En de ge-
vangene gaat heen door de duistere stad”.

Er zijn er, die, bij de weergave van deze legende, het
hierbij laten, maar er is nog een zeer korte, maar aller-
belangrijkste „toepassing” aan toegevoegd, in deze wor-
den: „En de grijsaard?”

De kus brandt hem op 't hart, maar hij blijft getrouw
aan zijn idee.”

„En jij met hem”, riep Aliocha droef uit.”

Wie heeft gelijk: Christus of de Groot-Inquisiteur?

Wie bij den laatste terecht komt, eindigt in het meest-
trotsche ongelooft, dat denkbaar is, in een absolut-
jezuitisme, in den meest-wrang zin van dat woord.
Wie het niet weet, gaat onder in den twijfel, die een
mensch tenslotte niet dragen kan, bij dien mensch wordt
het einde: wanhoop en waanzin (waarheen de laatste
woorden van dit boek heenwijzen: „Iwan was nog steeds
krankzinnig”).

En, wie het zoekt bij Christus, ik bedoel den door
Dostojewski, in dit verhaal, aan zichzelf voorgehouden
Christus, den Zwijzame, die den Groot-Inquisiteur kust?
Voor we daarop een antwoord geven, vervolledigen wij
de trekken van dit Jezus-beeld nog nader.

¹) Zie Leopoldi, a.w. pg. 349/50.

²) Uit het Russisch, door S. van Praag, in twee deelen,
Amsterdam, Van Holkema & Warendorf. Zie deel I, pg. 298.

³) Uit het Fransch vertaald, door Anna van Gogh Kaulbach,
in twee deelen. Van Holkema & Warendorf, Amsterdam.

⁴) Zie diens artikel: „Christus en de Groot-Inquisiteur bij
Dostojewski”, in Elfheto, Orgaan der N. C. S. V., 75ste Jaar-
gang, No 6, Maart '21. (m.n. pg. 164).

⁵) A.w., Dl I, pg. 201/3.

⁶) Soortgelijke teekening van het Rooms-Katholicisme als
geen Christendom meer en een Christus verkondigend. Die
voor de derde verzoeking van den duivel berijkt, kunt ge
vinden in „Booze Geesten”, Dl I, pg. 294.

⁷) A.w., Dl I, pg. 204/21.